

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р арх. Милена Димитрова Нанова

преподавател в катедра Жилищни сгради - АРХИТЕКТУРЕН ФАКУЛТЕТ
Университет по Архитектура, Строителство и Геодезия,

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

в професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия,
научна специалност „Теория и история на архитектурата“

на тема: „ХАРТИЯТА В АРХИТЕКТУРАТА. ТЕНДЕНЦИИ И ИНОВАЦИИ“

автор: Веселина Мирева

научен ръководител: доц. д-р арх. Стела Ташева

Настоящата рецензия се изготвя на основание на Заповед №590-РД от 25.10.2019 на Директора на БАН и Решение на Научното жури от първото му заседание, проведено на 31.10.2019г.

1. Общо описание на представените материали

Представеният във връзка с настоящата процедура комплект с материали е изчерпателен и включва всички необходими документи, съгласно Закона за развитие на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ).

Дисертационният труд съдържа 139 страници текст, библиография и приложение с изображения. Източниците включват 19 заглавия на кирилица, 16 заглавия на латиница, 5 бр. закони, наредби, правилници, 33 бр. материали от интернет страници и допълнителна литература с 46 заглавия. Текстът е структуриран в следните части - въведение, 3 глави и заключение.

2. Актуалност на темата и целесъобразност на поставените задачи

Дисертационният труд поставя за разглеждане въпроса за използването на хартията в архитектурата – една тема, сама по себе си вълнуваща с образите и асоциациите, които предизвиква, и едновременно с това, интригуваща поради противоречието между ефимерната същност на този материал и присъщия стремеж към дълготрайност на архитектурния обект.

Актуалността на темата е ясно аргументирана във въведението към дисертационния труд. Докторантът разглежда двата основни аспекта от съществуването на архитектурната форма – временен и дълготраен, и акцентира върху значението на материала за нейното създаване и възприемане. Употребата на хартия при изграждането на съвременни архитектурни обекти е явление с нарастващо по обем и значимост разпространение, което потвърждава необходимостта от изследване на този феномен. Нейните специфични свойства я превръщат в неизчерпаем източник на вдъхновение в търсенето на оригинални и устойчиви архитектурни решения.

Докторантът поставя своето изследване в контекста на съвременните проучвания за използването на хартията като иновативен материал, чиито качества намаляват негативното въздействие от строителството върху околната среда и дават възможност за бързо и ефективно решаване на социални проблеми.

Обектът и предметът на изследването са правилно дефинирани. Авторът насочва своето внимание към проучването на различни архитектурни форми, които използват хартията като строителен материал, за да очертае нейното влияние върху съвременните архитектурни тенденции, както и иновативното ѝ прилагане в реалния живот.

Целта на дисертационния труд - **да се дефинират тенденциите за развитие на материала хартия и неговите модификации в настоящето и бъдещето на архитектурата**, е ясно дефинирана и убедително обоснована. Границите на изследването са точно определени като хронология и обхват. Задачите, които докторантът си поставя за постигането на тази цел са изпълнени.

Методиката на изследване се основава на анализ и синтез. Използван е сравнителен анализ за изясняване на предимствата и недостатъците при използването на хартията в изграждането на различни типове архитектурни обекти.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията е много добре структурирана и отговаря на всички формални изисквания за обем и съдържание. Докторантът последователно развива своята теза, стъпвайки на направените до момента изследвания за употребата на хартията в архитектурата. Проучени са съществуващите възможности за приложението ѝ като строителен материал, и са направени прогнози за бъдещо развитие. Подбрани са впечатляващи като брой и адекватност примери от проектни решения и реализирани обекти.

Дисертационният труд е структуриран в 3 глави, въведение и заключение. Всяка глава включва изложение и обобщение на най-важните тези. Уводната част ясно дефинира обекта, предмета, целта, границите, методологията, задачите и очакваните резултати от изследването.

Първа глава проследява историята на появата и употребата на хартията от древността до наши дни. Докторантът е подбрал подходящи източници, за да докаже, че хартията в своята същност е материал, който може да бъде използван за различни цели и под разнообразни форми в битата, индустрията, строителството, транспорта, науката и изкуствата.

Авторът внимателно анализира мястото на хартията в архитектурата, като проучва двата основни аспекта от приложението ѝ като строителен материал и като символ. Изследвани са нейните прагматични и семантични изяви и тяхната синтактична комбинация в архитектурната практика. На базата на този анализ, докторантът стига до извода, че хартията е подходяща за осъществяването на три актуални архитектурни тенденции – създаване на връзка с природата, намаляване на тежестта на строителните материали и поддържане на връзка с традициите. Чрез творчеството на един от ключовите съвременни автори, работещи с хартия – японският архитект Шигеру Бан, докторантът демонстрира убедително възможностите ѝ като конструктивен и формообразуващ елемент.

Важен за изследването е направеният анализ на категориите „постоянно“ и „временно“ в архитектурата. Той служи за основа на следващата, **втора глава**, която е посветена на приложението на хартията в т.нар. „временна архитектура“, свързана с изграждането на убежища след природни бедствия или войни, както и на сгради за краткотрайни събития – фестивали, концерти и др. В своето изследване докторантът изяснява същността на бедствените ситуации и представя различни концепции за бързо изграждане на сглобяеми жилища, в отговор на спешната необходимост от подслон. Използването на хартия в този случай е мотивирано от нейните специфични качества, които позволяват прототипиране, бързо сглобяване, лесно транспортиране, рециклиране и повторно използване. В поредица от много добре подбрани примери докторантът анализира предимствата и недостатъците на различните решения, свързани с функционалност, дълготрайност, устойчивост на атмосферните условия и други. Въз основа на този анализ са изведени някои основни принципи на проектиране като типизация, функционалност, модулност и комбинативност.

Като изследва задълбочено употребата на хартия в творчеството на Шигеру Бан, докторантът убедително доказва възможностите за **постигане на уникални решения, съобразени с нуждите на хората, на база на един универсален подход**. Реализациите на „Хартиената Лог къща“ в бедстващи райони по света показват възможностите за адаптиране на „хартиената архитектура“ към различни климатични условия и нейната гъвкавост по отношение на използването на материали и работна ръка, които са достъпни на местно ниво.

Докторантът вижда силата на хартията като строителен материал при създаването на временни архитектурни форми за провеждане на фестивали и изложения. Там тя е средство за изграждане и заедно с това - експонат на тези събития, които дават простор за експерименти и иновации. Сравнителният анализ показва предимствата и недостатъците при прилагането ѝ в два типа архитектурни обекти, диаметрално противоположни като повод, емоционална натовареност и съдържание.

Хартията е конкурентноспособна на познатите строителни материали поради своята достъпност, лекота, бързина на изграждане, липса на необходимост от специализирана работна ръка, сглобяемост и възможности за рециклиране. Въпреки своята адмирация към „хартиената архитектура“, докторантът обективно оценява целесъобразността на временните убежища от хартия от гледна точка на дълготрайност, цена и комфорт на обитаване. Той вижда по-сериозен потенциал за развитие в прилагането на хартията за временни събития, поради обективната възможност да се изяви символното ѝ значение и да се постигнат оригинални решения.

Трета глава разглежда хартията в контекста на японските традиции и тяхната интерпретация в творчеството на Шигеру Бан. Фокусът е поставен върху неговата социална и експериментална архитектура, която често е резултат от съвременното осмисляне на традиционните строителни техники. Основните моменти в работата на японския архитект са обобщени и са изведени някои основни принципи, които могат да бъдат следвани от съвременните архитекти.

Докторантът демонстрира задълбочени познания за японската архитектура и за мястото, което хартията заема в нея. В своето изложение, той внимателно изследва влиянието на традициите, за да разкрие възможните приложения на материала в съвременни условия. Анализирани са основните принципи на изграждане като модулно повторение, прегъване, преплитане и други, подчинени на философията на минимализъм, използване на местни материали и връзка с природата.

Докторантът задълбочено проучва конструктивната и формообразуваща роля на хартията в изграждането на архитектурните обекти и стига до извода, че прилагането ѝ е ценно, когато се базира на използване на нейните присъщи качества, а не самоцелно, като заместител на познатите строителни материали.

Проучването на архитектурните детайли и връзки, така специфични при използването на хартия, са важна част от дисертационния труд. Изследвани, систематизирани и богато илюстрирани са разнообразни сглобки и съединения. Анализирано е различното поведение на хартията в ограничени по размер обекти с кратък срок на експлоатация и при значително по-големи структури, където хартията работи заедно с други по-устойчиви материали като дърво и

метал. Самостоятелно или във взаимодействие с тях хартията участва в изграждането на конструкциите и на архитектурната форма.

В заключението към дисертационния труд докторантът обобщава изводите и резултатите от изследването, в съответствие с поставените задачи. Систематизирани са свойствата на хартията, които я правят подходящ строителен материал. Разграничени са различните форми на приложение и е проследена е типологията на архитектурните обекти, за които хартията е подходяща като строителен материал. Изяснени са тенденциите и иновациите при употребата ѝ, както и връзката с традиционните строителни практики. Оценени са възможностите за приложение на хартията в архитектурата в България.

4. Приноси и значимост на дисертационния труд

Дисертационният труд има безспорни научно-теоретични и приложни приноси. Авторът отговаря на поставените задачи и изпълнява своята цел.

За най-важни научни приноси на труда считам:

1. Въвеждане на темата за използването на хартията в архитектурата като важна и актуална тема за изследване.
2. Разкриване на корените на употребата на хартията като строителен материал и обобщаване на връзките между „хартиената“ и традиционната архитектура.
3. Формулиране на понятието за „временна архитектура“ и систематизиране на архитектурните форми, свързани с нея.
4. Доказване на тезата, че хартията може да бъде един от материалните изрази на временните архитектурни обекти.

Приноси в научно-приложен аспект.

1. Систематизиране на възможностите за приложение на хартията в архитектурната форма.
2. Класификация на архитектурните съединения и детайли използващи хартията.

5. Бележки и препоръки

Представеният дисертационен труд е ценен теоретичен материал. Написан интелигентно и задълбочено, той представлява истински увлекателно четиво.

Препоръчвам издаването на монография, основана на дисертационния труд, която да получи по-широк отзвук. За целта предлагам илюстрациите да бъдат включени в изложението заедно с текста, за да могат да бъдат проследявани по-лесно.

8. Заключение:

Представените от докторанта материали отговарят на актуалните изисквания на ЗРАСРБ и свързаната със закона нормативна база, както и на вътрешния Правилник на УАСГ за развитие на академичния състав. Авторефератът отразява подробно съдържанието на дисертационния труд. Задълбоченият анализ и направените обобщения, изводи и насоки са лично дело на автора, който успешно използва научни методи за доказване на своите тези.

Предложеният дисертационен труд ще бъде полезен за архитектурната теория и практика и несъмнено ще допринесе за появата и развитието на нови архитектурни концепции. Посочените приноси ще обогатят съществуващите теоретични знания.

Имайки предвид гореизложеното, давам своята положителна оценка на направеното изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на автора му - арх. Веселина Мирева, научната и образователна степен „доктор“ в професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Теория и история на архитектурата“.

Рецензент:

Доц. д-р арх. Милена Нанова

София, 22/01/2020